

COM LLUITAR PELS DRETS DAVANT L'EXTENSIÓ DELS RÈGIMS AUTORITARIS?

MARTÍ OLIVELLA

Novact, Catalunya

Sigui en estats totalitaris sigui en estats formalment democràtics, els règims autoritaris avancen imposant retallades de llibertats en nom de la seguretat i retallades de drets en nom del progrés econòmic o de la crisi.

I davant d'aquesta amenaçant realitat, què fer? Tenim dues opcions: 1a: Evadir-nos, tot és complicat i massa gran, no hi podem fer res. 2a: Lluitar, posar tota la nostra energia, per intentar frenar aquest deriva autoritària i evitar les dràstiques conseqüències per a la immensa majoria, el 99% de la població mundial.

Ara bé, quines formes de lluita són possibles i desitjables per lluitar pels drets i llibertats de tothom, sense menystenir-los o negar-los en la pròpia lluita?

Malgrat no es pot generalitzar, perquè cada lluita està molt condicionada pel grau d'autoritarisme que pateix, estarem d'acord que sempre és millor i més coherent una lluita que no es basi en actuar produint els danys que vol evitar. Per dir-ho clarament, en una lluita contra la falta de llibertats, contra la violència institucional, contra la mentida, la manipulació, la repressió, la tortura, la presó, l'assassinat.. sempre és millor una lluita que no hagi de recórrer a aquests mateixos reprovable mitjans.

I això, per diversos motius. Primer, és molt difícil vèncer el monopoli de la violència de l'estat amb les mateixes armes; i el preu, en vides, en contradiccions i en favors a qui et ven les armes és molt alt. El segon, és que en cas de vèncer amb la violència popular, el nou règim s'haurà de mantenir també amb la violència contra tots aquells que voldran derrocar-lo perquè hauran perdut els privilegis. El tercer és que en les lluites armades hi acostuma a participar una petita part de la població –normalment joves que es maten entre ells per ideals o forçats a fer-ho– i la majoria de la població en pateix les conseqüències, però de forma passiva, sense poder-hi fer gran cosa. El quart és que els règims autoritaris saben que en el camp de la violència tenen les de guanyar, utilitzen la repressió contra totes les vies pacífiques per

generar frustració i, alhora, infiltren agents violents provocadors entre els lluitadors pels drets, de manera que poden justificar la repressió i, fins i tot, acusar de violents o terroristes a tots aquells que reclamen drets per a tothom. El cinquè és que quan hi ha violència ja no es parla del noble objectiu de la lluita sinó dels desastrosos mitjans emprats. I qui exerceix violència és qui perd més legitimitat i suport social.

La via més habitual de lluita pels drets i llibertats és la via política i pacífica convencional, més possible en una democràcia formal: partits, sindicats, associacions; eleccions, referèndums; manifestos, manifestacions, vagues; denúncies als tribunals; presència en els mitjans de comunicació, activisme en les xarxes socials; reivindicació de canvis legislatius o de polítiques públiques.

Quan la via democràtica i pacífica no és possible; quan ni tant sols es poden exercir aquests drets civils i polítics, quan l'estat es tanca en banda a les reivindicacions d'una part significativa de la societat: Què fer?

Aquesta és la pregunta clau dels processos de transformació social. Tenim tres opcions: 1a: Ens repleguem. 2a: Traiem la ràbia i la frustració esperant que els aldarulls i la violència faran recapacitar l'adversari. 3a: Apostem per la lluita no violenta, que no només renuncia a l'ús de la violència, sinó que construeix un moviment amb una estratègia, unes actituds i unes accions coherents entre elles per aconseguir els objectius que no s'obtenen ni per la via formalment democràtica ni per la via violenta-armada.

A la lluita no violenta també se la coneix com a resistència civil, resistència popular o satyagraha i és emprada en multitud de conflictes per aconseguir defensar tota mena de drets i llibertats.

Es fonamenta en un canvi de comprensió del conflicte. El suposadament fort és fort, no perquè te armes, diners o tribunals, sinó perquè el suposadament feble és feble mentre obeeix el fort, coopera amb el fort treballant per a ell, pagant-li impostos,

comprant-li el seus béns i serveis, votant-lo. La lluita no violenta es fonamenta en un canvi d'estratègia: fer emergir el conflicte latent, denunciant-lo, però, sobretot, no cooperant amb el dominador, desobeint les seves lleis i assumint-ne les conseqüències, fins aconseguir poder negociar una solució.

La força de la lluita no violenta rau en la determinació i en la perseverança de les persones i dels grups que s'entrenen per a una confrontació sense violència, per tal d'aconseguir uns drets; persones i grups disposats a assumir la repressió per fer evident la noblesa de la seva causa i la ignomínia de qui la vol negar.

Recapitulant: La lluita no violenta no és només una lluita pacífica, sense violència o contra la violència. És una lluita que entén el conflicte de manera diferent: qui domina ho fa perquè els dominats col·laboren en la seva dependència; qui domina, de fet, "no pot fer res" sense el consentiment, sense la submissió dels dominats; els dominats per alliberar-se "no han de fer res" contra qui els domina; els dominats només "han de deixar de fer", han de ser organitzadament insubmisos (deixar d'obeir, de comprar, de treballar, de pagar impostos, de menjar).

En el conflicte violent es vol guanyar amb la violència directa, física, tot obligant a cedir l'enemic amb insults, amenaces, agressions, sancions, cops, tortures, presó, mort.

En el conflicte no violent es vol crear les condicions per poder acordar una solució, sense emprar la violència física que fa perdre suports, crea enemics i, de fons, encobreix violències més profundes: les culturals i les estructurals.

La lluita no violenta només es justifica per una causa veritable, per alliberar-se d'una dominació, per evitar la violació d'uns drets i llibertats fonamentals. És la lluita d'un grup, d'un poble que està determinat a alliberar-se deixant de col·laborar amb qui el domina.

La lluita no violenta no sols denuncia la dominació, sinó que accepta les conseqüències de desobeir públicament el dominador per fer evident el seu domini i repressió, i per enfortir la no-dependència dels lluitadors. També és la lluita que va construïnt espais alliberats, on enfortir les persones lluitadores i on viure i experimentar llibertats.

Val a dir que qui domina pot fer-ho gràcies al suport d'uns pilars: ideològic, polític, judicial, econòmic, fiscal, policial, militar, mediàtic... Un dels

objectius estratègics de la lluita no violenta és afeblir alguns d'aquests pilars, fer que trontollin, fins poder fer caure l'edifici del dominador.

La lluita no violenta no està basada en la força de las armes, ni dels diners: ho està en la força de la gent! La fermesa permanent de la gent que la fa insubornable. És un exercici de disrupció conscient: no fer mal a l'altre, però acceptar que l'altre ens pot fer mal! Cerca una acció que plantegi al dominador un dilema, el posi en un atzucac: faci el que faci s'afebleix; una acció contundent que no es pot ignorar i que crea situacions per obtenir la simpatia de la societat tant si el resultat és que es guanya llibertat com si és més repressió.

La lluita no violenta per ser efectiva ha d'implicar molta gent, entre els amics, els adversaris i els indiferents. Ha d'evitar perdre suports. Per poder implicar molta gent l'objectiu ha de ser clar i compartit. Acordar un objectiu clar i compartit és la prioritat d'una estratègia intel·ligent.

En el marc d'aquesta estratègia compartida les accions han de cercar objectius assolibles, que reforcin el moviment i la seva causa. Cal portar la iniciativa, sorprendre, amb accions disruptives, audaces i no reactives. Cal creativitat, intel·ligència i compromís individual i col·lectiu com a factors d'estímul dels membres del moviment.

Val a dir que, malgrat només veiem les victòries finals, totes les lluites no violentes passen per cicles: concretar un objectiu general, acordar estratègia compartida, formació a gran escala dels lluitadors, preparació i realització d'accions que amb una escalada portin al clímax, celebració de l'èxit, divisió de valoracions, frustració per no aconseguir l'objectiu final, descans, recuperació i nou cicle. És normal que després de l'acció el moviment ha de recuperar l'energia –personal i col·lectiva– perduda en l'estrès viscut. La gestió de les emocions, com ara la por, és clau: aquesta ens ajuda a protegir-nos. Però quan, fruit i objectiu de la repressió, la por esdevé pànic, aquest ens paralitza, ens fa fugir o ens torna violents.

La lluita no violenta és un art. Combina entusiasme, tècnica i pràctica. Tothom és aprenent en aquesta lluita. No hi ha cap certesa d'aconseguir els drets i les llibertats anhelats. Sí, però, hi ha la certesa que en el seu nom, no n'haurem destruït en el camí. □